

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/39/2025
Identifikačné číslo spisu: 4323200167
Dátum vydania rozhodnutia: 25.03.2026
Meno a priezvisko: Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:4323200167.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. narodeného M. zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Marcelou Martinkovičovou, Poprad, Nám. sv. Egídia 95, proti žalovaným 1/ K. narodenému M., . 2/ T., narodenému M., zastúpenému advokátkou JUDr. Evou Hlaváčovou, Nitra, Farská 12, o určenie relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 05. 08. 2022, vedenej na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 7C/1/2023, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 24. októbra 2024 sp. zn. 26Co/59/2024, takto

rozhodol:

I. Súd p r i p ú š ť a, aby do konania na miesto doterajšej žalobkyne S. narodenej K. vstúpil ako žalobca A., narodený K..

II. Dovolanie o d m i e t a.

III. Žalovaní 1/ a 2/ majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Levice (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 26. januára 2024 č. k. 7C/1/2023-359 žalobu žalobkyne zamietol; a zároveň priznal žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Žalobkyňa sa domáhala, aby súd začal konanie o určenie relatívnej neplatnosti Kúpnej zmluvy zo dňa 05. 08. 2022 a o určenie vlastníckeho práva žalovaného 1/. Žalobkyňa v žalobe uviedla, že je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území Q., obec Q., okres Q. zapísanej na liste vlastníctva č. XXXXX ako parcela registra „C“ parcelné č. 1715 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 1968 m² a stavba - budova so súpisným č. XXXX postavená na parcele č. 1715 v pomere 1/2 k celku (ďalej len „nehnutelnosť“).

1.2. Súd prvej inštancie dôvodil, že v danom prípade ide vo výroku I. o žalobu o určenie relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy pre porušenie predkupného práva žalobkyne, nakoľko žalovaný 1/ previedol svoj podiel na žalovaného 2/ bez predchádzajúcej ponuky svojho podielu žalobkyne - t. j. ide o určovaciu žalobu podľa § 137 písm. d) CSP. Žalobkyňa sa teda výrokom I. domáhala určenia právnej skutočnosti - neplatnosti kúpnej zmluvy. Predpokladom úspešnosti tejto určovacej žaloby je skutočnosť, že táto

možnosť vyplýva z osobitného právneho predpisu, pričom v takomto prípade netreba preukazovať naliehavý právny záujem. V prípade výroku II. ide o určovaciu žalobu podľa § 137 písm. c) CSP, nakoľko žalobkyňa sa domáhala určiť, že žalovaný 1/ je podielovým spoluvlastníkom dotknutej nehnuteľnosti, pri prevode ktorej bolo/malo byť porušené predkupné právo. Vzhľadom na vyššie rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2021, sp. zn. 8Cdo/208/2019 mal súd za to, že žalobkyňa mohla podať určovaciu žalobu o určenie vlastníckeho práva, kde by sa relatívna neplatnosť Kúpnej zmluvy zo dňa 05. 08. 2022 riešila ako predbežná otázka, avšak tým, že žalobkyňa prvým žalobným návrhom žiadala o určenie relatívnej neplatnosti Kúpnej zmluvy zo dňa 05. 08. 2022, tak už nemohla zároveň žiadať druhým žalobným návrhom určenie vlastníckeho práva, nakoľko kumulácia možností nápravy porušenia predkupného práva nie je možná v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/91/2008, a preto súd žalobu v časti o určenie vlastníckeho práva zamietol. Súd preto v ďalšom konaní už riešil iba otázku relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu porušenia predkupného práva, (t. j. či v danom prípade došlo k porušeniu predkupného práva alebo nie). Medzi stranami sporu nebolo sporné, že došlo k uzatvoreniu kúpnej zmluvy medzi žalovaným 1/ a 2/ vo vzťahu k dotknutej nehnuteľnosti „bez ponúknutia spoluvlastníckeho podielu žalovaného v 1. rade žalobkyni“, t. j. s absenciou písomnej ponuky na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu. Sporné medzi stranami sporu bolo to, či došlo k porušeniu predkupného práva žalobkyne pri prevode vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti zo žalovaného 1/ na žalovaného 2/, a teda či tento prevod spoluvlastníckeho podielu vyžadoval písomnú ponukovú povinnosť, tak ako to tvrdila žalobkyňa, alebo vzhľadom na výnimku danú zákonom pri prevode spoluvlastníckeho podielu blízkym osobám, táto povinnosť nemusela byť dodržaná, nakoľko žalovaní 1/ a 2/ zhodne uvádzali, že sú si osobami blízkymi a tak sa na nich predkupné právo neuplatňuje. Súd prvej inštancie uvádza, že je možné ho vzhľadom na formu závetu, (ide o závet písaný vlastnou rukou, bez svedkov a bez jeho doloženia do zbierky závetov), posúdiť aj ako účelový pre toto konanie, no účelom spísania tohto závetu zo strany žalovaného 2/ kludne mohlo byť aj to, že vzhľadom na blízky vzťah medzi žalovaným 1/ a 2/ a možnosť dedenia po žalovanom 2/ aj zo strany žalobkyne, chcel žalovaný 2/ práve zaistiť, aby jediným dedičom po jeho smrti bol len žalovaný 1/. Súd mal za to, že blízkosť vzťahu medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ v takom rozsahu, že možno hovoriť o tom, že ak by ujmu utrpel jeden z nich, druhý by ju dôvodne pocíťoval ako vlastnú ujmu, bola preukázaná aj inými dôkazmi uvedenými v odôvodnení vyššie, pričom žalobkyňa v konaní neprodukovala žiaden dôkaz, ktorý by uvedenú blízkosť spochybňoval, a tak ďalšie posudzovanie závetu pre toto konanie súd považoval za nadbytočné. Vzhľadom na uvedené, súd mal za preukázané, že žalovaného 1/ a žalovaného 2/ možno považovať za osoby si navzájom blízke v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka, (t. j. že ak by ujmu utrpel jeden z nich, druhý by ju dôvodne pocíťoval ako vlastnú ujmu), a tak uzatvorením Kúpnej zmluvy zo dňa 05. 08. 2022 nedošlo k porušeniu predkupného práva žalobkyne v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka, pretože išlo o prevod spoluvlastníckeho podielu medzi blízkymi osobami podľa § 116 Občianskeho zákonníka v znení definície zakotvenej v predmetnom zákonnom ustanovení za bodkočiarkou, pričom pri takomto prevode spoluvlastníkovi (žalobkyni) nepatrí predkupné právo. Súd preto aj vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti a citované zákonné ustanovenia považoval žalobu žalobkyne za nedôvodnú aj vo vzťahu k výroku I., a túto preto v celom rozsahu zamietol.

1.3. O náhrade trov konania rozhodol súd podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku a žalovanému 1/ a žalovanému 2/, ktorí mali v konaní plný úspech, tak priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalobkyni. O výške náhrady trov konania rozhodne súd po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením v zmysle § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie žalobkyne, rozsudkom z 24. októbra 2024 sp. zn. 26Co/59/2024, potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie; a určil, že žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobkyni v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí konštatoval, že pri posudzovaní vzťahu definovaného v ust. § 116 O. z. (veta za bodkočiarkou) musia byť splnené kumulatívne dve kritériá. V prvom rade musí byť medzi osobami rodinný alebo obdobný pomer. Rodinný pomer je príbuzenský pomer, ktorý sa nezaraďuje do prvej kategórie (§ 116 prvá časť vety). Pôjde teda o príbuzných v nepriamom (pobočnom) rade. Obdobným pomerom treba rozumieť taký pomer, ktorý je špecifický vzhľadom na

platformu, ktorá určuje vznik vzťahu medzi týmito osobami v konkrétnom prípade. V rámci druhej kategórie blízkych osôb musí byť kumulatívne splnená druhá podmienka, a to, že osoba by ujmu, ktorú utrpí iná osoba, dôvodne pociťovala ako vlastnú. Podmienka pociťovania ujmy inej osoby ako ujmy vlastnej svedčí o istej kvalite a intenzite vzájomného vzťahu, ktorý tieto osoby medzi sebou majú. Tento vzťah musí byť vzájomný. Pociťovanie ujmy niekoho iného ako ujmy vlastnej je podmienkou subjektívnou, nestačí však iba tvrdenie dotknutých osôb, že ujmu iného pociťujú ako svoju vlastnú. Práve „dôvodnosť“ takéhoto „pocitu“ vnáša do posudzovania vzájomného vzťahu prvok objektívnosti. T. j. posudzuje sa, či si osoby vzájomne prejavujú záujem, či si pomáhajú, ak žijú v spoločnej domácnosti, skúmajú sa pomery v akých spoločne žijú. Súd sa teda musí zaoberať vzťahom posudzovaných osôb komplexne - z hľadiska objektívneho ako aj z hľadiska spoločenskej morálky. Táto kvalita vzájomného vzťahu nemôže byť vysvetľovaná inak ako tak, že osoba v prípade, ak sa jej blízka osoba dostane do stavu núdze (čo i len krátkodobej), vykonáva aktívne úkony na odstránenie (príp. zmiernenie) tejto núdze a tento stav nie je ochotná tolerovať, prípadne prehliadať. Je potrebné uviesť, že kritériá, tak ako sú uvedené v ods. 20. tohto rozhodnutia súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní náležite zohľadnil a výsledky vykonaného dokazovania vo vzťahu k posudzovaniu kvality vyplývajúcej z ust. § 116 O. z. riadne vysvetlil (ods. 30 rozhodnutia súdu prvej inštancie). Súd prvej inštancie vychádzal z výsledkov vykonaného dokazovania - hlavne výsluchu svedkov a skutkových tvrdení žalovaných v 1. a 2. rade, ktorých obsah nebol zo strany žalobkyne popretý. Na správnom vyhodnotení vyššie uvedeného dokazovania nemá vplyv ani čiastočné zohľadnenie právnych úkonov vykonaných žalovanými 1/ a 2/ v čase po uzavretí predmetnej kúpnej zmluvy (darovacia zmluva, závet), nakoľko tieto nie sú v predmetnom spore relevantné, keďže kvalita vzťahu v zmysle kritérií vyplývajúcich z ust. § 116 O. z. musí byť posudzovaná podľa kritérií, ktoré existovali v čase uzavretia žalobou napadnutej kúpnej zmluvy. Odvolací súd zhodne ako súd prvej inštancie mal za preukázané, že vzťah medzi žalovanými 1/ a 2/ rade spĺňal kritériá vymedzené v ust. § 116 O. z.. Bolo jednoznačne preukázané, že po smrti otca žalovaného 1/, t. j. v čase keď bol žalovaný 1/ neploletý, bol to práve žalovaný 2/, ktorý prevzal starostlivosť za žalovaného 1/, keď jemu finančne pomáhal a morálne ho podporoval. Aj z vyjadrení žalovaných, potvrdených výpoveďami svedkov je zrejmé, že po smrti otca žalovaného 1/ žalovaný 2/ svojím prístupom sa snažil nahradiť žalovanému 1/ túto stratu a je zrejmé, že žalovaný 2/ prevzal na seba „funkciu druhého otca“. Na základe uvedených skutočností, preto odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil (§ 387 CSP).

2.2. Nakoľko žalovaní 1/ a 2/ boli v konaní pred odvolacím súdom úspešní, odvolací súd im v súlade s ust. § 255 ods. 1 CSP za použitia ust. § 396 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Dovolateľka uvádza, že malo dôjsť postupom odvolacieho súdu, ktorý sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Vo veci splnenia predpokladov príbuzenstva v zmysle § 116 Obč. zák., ktorú je súd povinný dôsledne posúdiť s ohľadom na individuálne okolnosti každého prípadu. Žalobkyňa má za to, že súdy nesprávne vyhodnotili skutkové zistenia, pretože síce z dokazovania vyplynulo, že medzi žalovanými je citový vzťah, avšak ide o bežný citový vzťah v rodine, v ktorej sú zachované normálne citové väzby. Žalobkyňa má za to, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že medzi žalovanými nebol tak výnimočný intenzívny vzťah, že by niekto z nich ujmu iného člena rodiny pociťoval ako ujmu vlastnú. Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd podľa žalobkyne rozhodol arbitrárnym spôsobom a nesprávne vyhodnotil vykonané dôkazy, pretože sa riadil subjektívnymi pocitmi, keď prihliadol len na emotívne vyjadrenia žalovaných, avšak nevzal do úvahy dôkazy predložené žalobkyňou. Dovolateľka poukázala na uznesenie z 27. júna 2018 sp. zn. 5Cdo/32/2017 a uviedla, že vychádzajúc z citácie ustanovení § 140, § 116 Občianskeho zákonníka má za to, že žalovaný 1/ a žalovaný 2/ neboli príbuzní v priamom rade, preto pri preukazovaní ich vzťahu ako blízkych osôb je nutné, aby preukázali kumulatívne splnenie dvoch podmienok druhej skupiny subjektov, a to: a) sú navzájom v pomere rodinnom alebo obdobnom a b) ak ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu. Pre naplnenie znakov definície blízkej osoby musia vyššie uvedené prípady/osoby súčasne splniť aj druhú podmienku, aby intenzita a kvalita vzájomných vzťahov osôb bola taká, že ujmu, ktorú by utrpela jedna z týchto osôb, druhá dôvodne pociťovala ako svoju vlastnú. Musí

byť vzťah žalovaných vzájomne posudzovaný ako vzťah výnimočný, vymykajúci sa z bežného koloritu rodinných vzťahov, avšak v písomnom odôvodnení rozhodnutia komplexné hodnotenie, či medzi žalobcom a žalovaným sa jednalo o vzťah výnimočný, vymykajúci sa z bežného koloritu rodinných vzťahov jednoznačne absentuje. Dovolateľka je názoru, že medzi žalovanými 1/ a 2/ ako nadobúdateľom a prevodcom, ide o dobrý rodinný vzťah, avšak nedosahuje vyššiu intenzitu požadovanú ustanovením § 116 veta za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka, preto žalovaných 1/ a 2/ nemožno považovať za tzv. iné osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere, ktoré sa pokladajú za osoby navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú. To, že žalovaní deklarovali písomnosťami a vyhláseniami na pojednávaní, že ide o blízke osoby, pretože sa jedná o vzťah medzi strýkom a synovcom a zároveň je žalovaný 2/ aj krstným otcom žalovaného 1/, nespĺňa tento príbuzenský vzťah pojem blízka osoba podľa § 116 Občianskeho zákonníka. Žalobkyňa má teda za to, že súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu, keď vzťah medzi žalovanými posúdil ako blízke osoby v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka. Žalobkyňa má za to, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke posudzovania blízkych osôb v zmysle § 116 OZ v dôsledku čoho odvolací súd vec nesprávne právne posúdil.

3.2. Dovolateľka navrhuje, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie; a aby priznal žalobkyňi nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k žalovaným v rozsahu 100 %.

4. Žalovaný 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že považuje napadnuté rozhodnutia súdov, tak súdu prvej inštancie ako i odvolacieho súdu za správne tak po vecnej aj právnej stránke, ktoré sú logickým výsledkom vykonaného dokazovania. Aj rozhodnutie dovolacieho súdu č. k. 5Cdo/32/2017, na ktoré poukazuje žalobkyňa uvádza, že každý prípad je prísne individuálny. Teda jeho posúdenie je vo vysokej miere na úvahe konajúceho súdu, ktorý vníma okrem iných dôkazov, aj emočné prejavy účastníkov na pojednávaniach, ktoré súd prvého stupňa v rámci konania a rozhodnutia vyhodnotil tak ako výnimočné. To, že vzájomné city žalovaných si žalobkyňa na pojednávaní vôbec nevšímala, alebo nemá k nim žiadny vzťah, ešte neznamená, že neboli prítomné. V prejednávacom prípade boli pomerne rozsiahlym a vykonaným odkazovaním preukázané snád' všetky atribúty pre splnenie podmienky § 116 OZ. Nie je pravdou tvrdenie žalobkyne, že tieto podmienky v danom prípade neboli splnené. Ich splnenie predsa nie je iba výsledkom subjektívnych pocitov žalovaných, ale splnenie tejto podmienky sa odrazilo v pomerne rozsiahlom dokazovaní, kde bola žalobkyňa jednak procesne pasívna a nepravdivosť dôkazov produkovaných žalovanými nijako v konaní nenamietala, ani nepreukázala opak. Súd prvej inštancie vrátane odvolacieho súdu zaujali správny názor, že vzťah žalovaného 1/ a žalovaného 2/ nesie znaky výnimočnosti. Žalovaný 2/ navrhuje, aby dovolací súd podané dovolanie v celom rozsahu zamietol a priznal žalovanému 2/ náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. V priebehu dovolacieho konania žalobkyňa podaním z 05. septembra 2025 písomne oznámila, že po podaní dovolania došlo zo strany žalobkyne k prevodu jej spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 1 v pomere k celku nehnuteľnosti zapísaných na liste vlastníctva č. M., evidovanom Okresným úradom Levice, katastrálnym odborom, pre okres Q., obec Q., k. ú. Q., v prospech syna žalobkyne, a to na základe Darovacej zmluvy zo dňa 31. marca 2025, ktorej vklad bol Okresným úradom Levice, katastrálnym odborom zapísaný pod č. k. C. - darovacia zmluva z 31. 03. 2025 - C. Z uvedeného dôvodu navrhuje v zmysle § 80 CSP, aby na jej miesto žalobcu vstúpil do konania súčasný vlastníak sporných nehnuteľností A., nar. M.. Prílohou tohto návrhu bol súhlas A., nar. M.. zo dňa 13. augusta 2025 so vstupom do tohto konania ako účastníka konania na strane žalobcu.

7. Podľa § 80 CSP ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo

na koho prešli (odsek 1). Súd vyhovie návrhu podľa odseku 1, ak sa preukáže, že po začatí konania došlo k prevodu alebo prechodu práva alebo povinnosti, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto žalobcu. Právne účinky spojené s podaním žaloby zostávajú zachované (odsek 2). Ten kto vstupuje do konania, prijíma stav konania ku dňu jeho vstupu (odsek 3).

8. Podľa § 438 ods. 1 a 2 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzati žaloby a o vzájomnej žalobe.

9. Konanie o zmene sporovej strany je charakteristické dispozičným princípom, t. j. bez návrhu žalobcu nie je možné o zmene sporovej strany rozhodovať (sp. zn. 8Cdo/28/2017). Ustanovenie § 80 CSP týkajúce sa zmeny subjektov nie je v § 438 ods. 2 CSP uvedené medzi ustanoveniami, ktoré v dovolacom konaní nemožno „primerane“ použiť (sp. zn. 3Cdo/90/2017).

10. Keďže v predmetnom konaní po začatí nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná a A., narodený M. ako nový žalobca vyjadril súhlas so vstupom do konania, Najvyšší súd Slovenskej republiky pripustil zmenu na strane žalobcu, pretože boli splnené procesné podmienky na tento postup.

11. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

12. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

13. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. Dovolací súd v prvom rade uvádza, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu, (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Je potrebné však zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne iba tá právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

16. Najvyšší súd konštantne judikuje vo svojich rozhodnutiach, že len konkrétne označenie právnej

otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Treba zdôrazniť, že o otázku relevantnú z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 CSP sa nejedná pri riešení otázky, či strana sporu (ne)uniesla dôkazné bremeno, bremeno procesnej zodpovednosti za výsledok v spore, pretože záver súdu o tom, či strana sporu (ne)uniesla dôkazné bremeno, ktoré ju v tom-ktorom spore zaťažovalo, spočíva v každom jednotlivom prípade (v každom jednotlivom civilnom sporovom konaní) na posúdení vysoko individuálnych, konkrétnych skutkových okolnostiach, ktoré súd posudzuje v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov. Pri hodnotení dôkazov nemožno odvolaciemu súdu vyčítať pochybenia, a preto ani nemožno polemizovať s jeho závermi, ktoré dovolateľ namieta. Dovolací súd totiž nie je v rámci dovolacieho konania oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, keďže je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

17. V zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. K tomu dovolací súd uvádza nasledovné:

18. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický odklon jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená (k tomu pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017; podobne tiež napr. 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017).

18.1. V dovolaní, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí dovolateľ špecifikovať ním tvrdený odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu bližšou konkretizáciou rozhodnutia (rozhodnutí) dovolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax dovolacieho súdu (R 83/2018). Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

18.2. Bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým nahrádzať aktivitu dovolateľa, resp. advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa. V rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je tiež ustálený názor, v zmysle ktorého sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

19. Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, čo sa považuje za ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu. Do tohto pojmu patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a

stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

20. Zhrnúc vyššie uvedené, z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je relevantná len taká otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky nižšie uvedené znaky: a/ musí ísť o otázku riešenú odvolacím súdom, ktorá je buď hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho charakteru, b/ spôsob jej vyriešenia odvolacím súdom zakladá „odklon“ od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ odvolací súd na jej riešení založil svoje rozhodnutie, d/ uvedená otázka musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, e/ vždy musí ísť o otázku právnu, nie skutkovú; ak niektorý z týchto znakov chýba, dovolanie nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné (k tomu pozri R 1/2018).

21. Dovolací súd poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len ústavný súd) zo 14. apríla 2022 sp. zn. I. ÚS 215/2022-15, ktorý uviedol, že ... „k odmietnutiu dovolania pre nesplnenie náležitostí zadefinovania dôvodu prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku, ústavný súd považuje za potrebné dodať, že aj keď jeho súčasná judikatúra uprednostňuje materiálny prístup k vymedzeniu dovolacích dôvodov zo strany najvyššieho súdu (I. ÚS 336/2019, IV. ÚS 479/2021), dovolací súd si bez náležitého vymedzenia právnej otázky dovolateľom nemôže túto otázku vyabstrahovať z dovolania sám (II. ÚS 291/2021). Ústavne konformné riešenie vyžaduje, „aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala, a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie vecí, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť...“ Sťažovateľ, resp. jeho advokát „preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky.“ (I. ÚS 115/2020).“

22. Vo svetle horeuvedeného pristúpil dovolací súd k preskúmaniu prípustnosti podaného dovolania z hľadiska jeho obsahu, vymedzeného dovolateľom.

23. Dovolateľ vo svojom dovolaní ako právnu otázku namietal, že súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnemu právnomu posúdeniu, keď vzťah medzi žalovanými posúdil ako blízke osoby v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka, pričom sa odklonil od uznesenia sp. zn. 5Cdo/32/2017.

24. Najvyšší súd v uznesení z 27. júna 2018 sp. zn. 5Cdo/32/2017 konštatoval: „Zákon v ustanovení § 116 veta za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka nedáva priamu odpoveď na túto otázku a nestanovuje žiadne presné kritériá, z ktorých by záver o tom, že ide o osobu blízku, vyplýval. Je tomu tak preto, že každý jeden prípad je individuálny a každý jeden vzťah medzi osobami jedinečný, založený na rôznych väzbách a okolnostiach. Aby tak rozhodnutie o existencii blízkosti osôb bolo správne, zákonné a spravodlivé, nie je možné určiť presné hranice, kedy vzťah týchto osôb už naberá charakter vzťahu blízkej osoby. Citované ustanovenie je totiž jednou z právnych noriem, ktoré právna teória nazýva právnou normou s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. normou, ktorých hypotéza nie je stanovená právnym predpisom, a ktorá tak prenecháva súdu na zvážení v každom jednotlivom prípade, aby sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností. Napriek tomu je možné aspoň všeobecne uviesť, že pri prijímaní záveru súdu budú podstatné napr. také okolnosti, aký druh vzájomného vzťahu je medzi osobami, či žijú v spoločnej domácnosti (i keď tento znak nemusí byť ešte sám osebe určujúci), aké sú vzájomné pomery v takejto domácnosti, či si osoby navzájom pomáhajú, zaujímajú sa o seba nielen z pohľadu majetkových aspektov alebo ak ide o rozvedených manželov nielen z pohľadu starostlivosti o spoločné deti, či takéto osoby prejavujú o seba záujem v závažných prípadoch, v chorobe, starobe a v núdzi. Vzhľadom k tomu, ako už bolo uvedené, ustanovenie § 116 veta za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka je právnou normou s relatívne neurčitou hypotézou, dovolací súd zdôrazňuje, že pokiaľ má v rámci dovolacieho konania podrobiť rozhodnutie odvolacieho súdu prieskumu z hľadiska právnych otázok, potom tak môže v prípade aplikácie ustanovenia § 116 veta za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka odvolacím súdom urobiť len vo vzťahu k primeranosti úvah odvolacieho súdu ústiacich v záver, že ide o blízke osoby. Dovolacia otázka tak nemôže smerovať k tomu, aby dovolací súd odpovedal priamo na otázku, či v konkrétnom

prípade ide o blízke osoby alebo nie a ani na otázku, či to ktoré dovolateľom označené kritérium je pre tento záver relevantné. Je tomu tak preto, že tento záver je výsledkom individuálneho posúdenia, ktoré nemá všeobecnejší význam a nemôže zakladať prípustnosť dovolania na riešenie otázky zásadného právneho významu. A tiež ak bola hypotéza právnej normy vymedzená súdom správne, nemôže byť rozhodnutie vo veci v rozpore so zákonom z dôvodu, že neboli objasnené okolnosti ďalšie, prípadne že nebola zohľadnená iná okolnosť, ktorú v posudzovanom prípade nemožno považovať za podstatnú, či významnú.“

25. Z vyššie uvedeného rozhodnutia teda vyplýva, že z hľadiska právnej otázky môže dovolací súd preskúmať aplikáciu ustanovenia § 116 veta za bodkočiarkou Občianskeho zákonníka len vo vzťahu k primeranosti úvah odvolacieho súdu, či v danom prípade ide o blízke osoby. Dovolací súd teda nemá možnosť priamo zodpovedať otázku, či v konkrétnom prípade ide o blízke osoby alebo nie, resp. ani otázku, či to ktoré dovolateľom označené kritérium je pre tento záver relevantné.

26. Dovolací súd uvádza, že súd prvej inštancie vychádzal z výsledkov vykonaného dokazovania - hlavne výsluchu svedkov a skutkových tvrdení žalovaných, pričom výsledky vykonaného dokazovania vo vzťahu k posudzovaniu kvality vyplývajúcej z ust. § 116 OZ relevantným spôsobom aj odôvodnil vo svojom rozhodnutí (body 30. a 31.). Súd prvej inštancie vychádzal okrem iného aj z fotokópie rukou spísaného závetu, ktorým preukazoval, že v prípade svojej smrti prenecháva svoj majetok v celom rozsahu žalovanému 1/, a teda ich vzťah je naozaj vzťahom, na ktorý sa vzťahuje § 116 OZ.

27. Rovnako aj odvolací súd mal za preukázané, že vzťah medzi žalovanými 1/ a 2/ spĺňal kritériá vymedzené v ust. § 116 OZ. Podľa jeho názoru bolo jednoznačne preukázané, že po smrti otca žalovaného 1/, t. j. v čase keď bol žalovaný 1/ neploletý, bol to práve žalovaný 2/, ktorý prevzal starostlivosť za žalovaného 1/, keď jemu finančne pomáhal a morálne ho podporoval. Odvolací súd vychádzal aj z vyjadrení žalovaných, potvrdených výpoveďami svedkov, že po smrti otca žalovaného 1/, žalovaný 2/ svojím prístupom sa snažil nahradiť žalovanému 1/ túto stratu a je zrejmé, že žalovaný 2/ prevzal na seba „funkciu druhého otca“.

28. Dovolací súd uvádza, že súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom sa vo svojich rozhodnutiach od vyššie uvedenej judikatúry, (na ktoré poukazovala dovolateľ) neodklonili, nakoľko z výsledkov vykonaného dokazovania súdom jednoznačne vyplynulo, že vzťah medzi žalovanými 1/ a 2/ spĺňal kritériá vymedzené v ust. § 116 OZ. A teda súdy dospeli riadnym spôsobom k záveru, že blízkosť vzťahu medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ je v takom rozsahu, že možno hovoriť o tom, že ak by ujmu utrpel jeden z nich, druhý by ju dôvodne pocíťoval ako vlastnú ujmu.

29. V zmysle vyššie uvedeného je zrejmé, že žalobca sa nestotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu. Taktiež je zrejmé, že dovolateľ v dovolaní nepoukázal na žiadne rozhodnutie najvyššieho súdu, od ktorého by sa súdy nižších inštancií odklonili. Žalobca tak nedôvodne namieta odklon od judikatúry najvyššieho súdu. Sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP (porovnaj aj rozhodnutie sp. zn. 3Cdo/6/2017).

30. Z uvedených dôvodov preto dovolateľom vymedzená otázka nespĺňa kritériá vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovení § 432 až § 435 CSP. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci významovo nezodpovedajú predpokladom prípustnosti dovolania, ktoré sú definované v § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 CSP. Dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie nemožno odôvodniť ani spochybnením skutkových záverov súdov nižšej inštancie na základe tvrdeného nesprávneho vyhodnotenia dôkazov. Prelomenie stavu právnej istoty nastolenej právoplatnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu, konštatovaním prípustnosti dovolania v danom prípade do úvahy neprichádza.

31. Dovolací súd preto konštatuje, že prípustnosť dovolania uplatneného dovolateľom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je daná. Preto dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol v zmysle § 447 písm. f) CSP.

32. Žalovaní 1/ a 2/ boli v dovolacom konaní úspešní, preto im dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

33. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.